

utsträckning om icke de medverkande erhålla ersättning för de direkta utgifterna. För att erhålla ökat ekonomiskt underlag föreslår styrelsen att sällskapet hos Kgl. Maj:t begär en rikskollekt för sin verksamhet.

Arthur Adell.

Meddelanden.

Laurentius Petri Sällskapets sommarkonvent hölls i Söderköping den 1—3 augusti. En skara kantorer och andra sångare hade veckan före vid en fortbildningskurs förberett konventet genom flitig övning av den gregorianska sången i våra kyrkliga böcker. För det 30-tal deltagare, präster, kantorer och övriga lekmän, konventet räknade, voro dessa ett stöd, som är värt mycken tacksamhet.

Mässa firades dagligen. Härvid tjänstgjorde såsom predikanter kontraktsprosten N. Birke, Nora, samt kyrkoherdarna S. Ljung, Veinge, och K. Peters, Söndrum. Vår svenska mässa framstod dessa stilla högtidsdagar i sin säreget klara skönhet, i synnerhet som de moment i det nya missalet flitigt användes, vilka bidra till att göra den till en lödigare liturgisk skapelse. Introitus-antifonierna: Detta är den dag. Villigt kommer ditt folk och Sänd ditt ljus brukades. En värdig kyrklig skrud och prydnad förlänade även mässorna den prägel av tidlös härlighet, som hör Kristi kyrka till, vilket också var förhållandet vid bönetiderna, då laudes och sext lästes, vesprarna, söndagens, Kyrkmässans och Allhelgonadagens, samt completorierna, de olika veckodagarnas, sjöngos.

Vid samtliga gudstjänster utfördes orgelmusik av musikdirektörerna R. Blennow, Åstorp, A. Hedenström, Söderköping, och T. Hägg, Jönköping.

Docenten, dr Hans Cnattingius, Upsala, höll konventets första föredrag: Upsala möte, ett 350-årsminne. Föredragshållaren levandegjorde stridigheter mellan Johan III och Karl IX, mellan liturgister och antiliturgister, som föregick det möte, vilket blev en utgångspunkt för sambandet mellan kyrka och folk och gjorde Sverige till ett rent lutherskt land. Johan III, vars betydande liturgiska böcker Röda Boken och Nova Ordinantia oftast fått en orättvis dom, arbetade för en union mellan den svenska kyrkan och den romersk katolska kyrkan. Men det förefanns i den katolska samtiden starka stridigheter i fråga om mässofferstanken, vilka åstadkommo förvirring i tankegången hos de kämpande svenska partierna. Dogmen om mässoffret blev också den innersta grunden till Upsala möte och det viktigaste ärendet där.

Liber Cantus var det föredrag betitlat, som stiftsadjunkten Pehr Edwall, Växjö, med djup inlevelse och aktningvärd kunnsighet höll en av dagarna. De båda mässböckerna Liber Cantus Upsaliensis av år 1620 och Liber Cantus Wexionensis av år 1623 behandlades. Dessa våra första svenska nottryck av större omfattning äro ovärderliga för förståelsen av den svenska stormaktstidens gudstjänstliv. De blevo sedermera grundläggande för den svenska kyrkans musikaliska tradition

i avseende på högmässans fasta ordning. Tidegårdens musik för de större högtidsdagarna finnes även i dessa böcker.

Om Gotikens väsen föreläste antikvarien, dr Erik Lundberg, Stockholm, Föredraget var uppdelat på två avdelningar samt belystes med skioptikonbilder. Det var utomordentligt tjuvande att under föreläsarens inspirerande ledning gå på upptäcktsfärd i den förbryllande värld, som gotikens stilart utgör. Gåtfullt och oförklarligt stiger den fram och står vid sidan av en ganska konsekvent utveckling av arkitekturen alltifrån antiken och fram till barocktiden. De lärde ha tvistat om varifrån den härstammar och gissningar ha t. o. m. gjorts att den skulle komma från den mohammedanska konsten. Dock är man på det klara med att gotiken är den mest självständiga stilart, konsten åstadkommit: Föreläsaren visade planritningar av den gotiska borgen, vilken är en skapelse full av djärv fantasi men också ändamålsenlig och praktisk samt uttrycker tillika med de gotiska korsvirkesbyggnaderna behag och smidighet. Men den högsta och största yttringen av gotiken, dess skönaste blomma, är katedralen, vars exteriör är förvirrande med sitt strävsystem. Väggarna, som bestå av pelare och fönster, målade i färger, giva intryck av att förtunnas, ju högre man lyfter blicken. Hela interiören blir skirt genomlysande. — Vad är syftet med denna byggnadskonst och hur skall man förstå den? Såsom de oerhörda vattenmassorna ute på Atlanten häva sig med våldsamt kraft och forma en jätteväg, som stiger allt högre, tills vågkammen brister till skum hängande kvar i luften likt ett skimrande fint spetsverk, så genomsyras den gotiska arkitekturen av elastisk energi, som strävar uppåt utan någon vila. — Gotiken var mot slutet av

1100-talet färdigbildad, 1200-talet är dess glansperiod och 1300-talet, som är sengotikens århundrade, är upplösningens tid. Nu kom det i stilen in mera must och volymtyngd i motsats till den tidigare smäckra och himlastormande. Frankrike är gotikens hemland, där dess största skapelser finnas. På sin vandring ut i världen förvanskades den, vilket dels berodde på bristande förståelse för dess egenart dels ock på olämpligt byggnadsmaterial. Detta var förhållandet även i Sverige. I Skara och Upsala domkyrkor genomfördes den dock. Bildkonsten i gotiken genomgick likaledes en förvandling från den tidiga behärskade och höviska, som vittnade om ädlingens förfinade levnadsideal, till sengotikens mer folkliga och omedelbara. Dr Lundberg nämnde till sist, att gotikens ande gör sig påmind i många av våra landskyrkors smäckra stjärnvalv och härliga altarskåp.

Konventets finländske deltagare, musikkdirektör Gustaf Pettersson, Helsingfors, berättade fångslande vid ett samkväm i församlingshemmet om förnyelsearbetet inom den svenska delen av Finlands kyrka. Redan år 1927 började kyrkomusikerna kampen för den sakrala musikens rening samt fastare inlemmande i gudstjänsten. Man har även gjort sig förtrogen med den gregorianska sången i samband med utövandet av tidebönen. Det är en ensam och svår väg dessa musiker tillika med ett antal präster, som ställt sig i kyrkoförnyelsens tjänst, ha att gå. Ofta rikta de blicken mot Sverige. Av det trofasta arbetet och dess framgångar här få de mod och kraft att ta nya tag. Borde vi icke också giva våra hjältemodiga bröder på andra sidan Bottenhavet stöd genom trofast förbön! Musikkdirektör Pettersson skildrade även det nybildade liturgiska sällskapet Sanct Henriks tillkomst, uppgifter

och mål. Prosten Bengt Serenius, som står i spetsen för sällskapet, har som bekant, under två år utgivit Sanct Henrik, tidskrift för kyrkligt arbete, vilken förtjänar uppmärksamhet även inom vår kyrka.

Som inledning till årsmötet i S:t Larskyrkans sakristia sjöngs Veni Sancte Spiritus. Kyrkoherde Arthur Adell påminde de församlade om huru betydelsefullt det gångna året är i Laurentius Petri Sällskapets historia i anledning av de nya kyrkoböckerna, särskilt med hänsyn till att den gregorianska musiken åter införlivats med den svenska gudstjänsten. Styrelsen, vars medlemmar omvaldes, ämnar under det nya arbetsåret i urkundsserien och i faksimiletryck ombesörja utgivandet av Liber Cantus Wexionensis av år 1623 samt i den populära serien Hur övas tidebönen? av Arthur Adell. Vidare hoppas man kunna ordna studiekonvent på ett flertal platser, bl. a. i Upsala och Veinge, varifrån inbjudan hade inkommit. At styrelsen gavs i uppdrag att utreda möjligheterna till smidigare förbindelser med sällskapets medlemmar i Finland och andra för sällskapets verksamhet intresserade där. Den tidigare uppkomna frågan om ett för tidebönsutövarna i svenska kyrkan sammanhållande band i form av ett månadsblad eller dylikt skulle styrelsen utreda under året.

I en ödesmättad tid hade kallelserna utgått till sommarkonventet i den vackra gamla köpstaden vid Ramunderbergets fot. Trots ogynnsamma omständigheter vid planerandet, blev det verklighet, tack vare kyrkoherde Adells nitiska arbete och kärleksfulla omsorg, samt rikt som alltid på kunskap om och inlevelse i svenskt gudstjänstliv.

Linköping, Sanct Lars dag 1943.

Märta Pålson.

Koraldagarna i Jönköping den 5—7 juli.

Kyrkosångens Vänner i Växjö stift och Laurentius Petri Sällskapet stodo som inbjudare till de koral dagar, som ägde rum i Jönköping den 5—7 juli.

Dagarna inleddes med samkväm i Sofia församlingshem måndagen den 5 på aftonen, varvid kyrkoherde A. Blomquist hälsade föredragshållarna samt de c:a 40 deltagarna välkomna. Kyrkoherden konstaterade, att det var första gången, Jönköping var mötesplatsen vid en kurs av detta slag. Då staden emellertid ligger centralt till, hoppades han, att det inte var enda gången. Under kvällens lopp fingo deltagarna tillfälle att bekanta sig med varandra, varefter samkvämet avslutades med completorium.

På tisdag morgon lästes matutin i Kristina kyrka. Härefter vidtog praktiska övningar under ledning av stiftsadjunkten P. Edwall, Växjö. Med tanke på onsdagens högmässa genomgicks introitus (»Sänd ditt ljus och din sanning»), det stora Laudamus samt Nicenum.

Efter tidebön höll kantor Albert Bjärbo, Sandseryd, föredrag över ämnet »Kör och liturgi». Föredragshållaren framhöll inledningsvis, att körsången är ett mäktigt populärt inslag i våra gudstjänster. I landsortspresen läser man ofta i referat av mera remarkabla gudstjänster, att »gudstjänsten förhöjdes genom flera vackra sångnummer, som av kyrkokören utfördes på ett förtjänstfullt sätt». Ibland får också dirigenten en ros för sitt sätt att leda körsången.

1917 års kyrkohandbok medgav sjungandet av en hymn i högmässan. Vem som skulle sjunga nämndes icke. Följden blev, att solosången rätt som det var dök upp i högmässan. Den nya handboken säger tydligt, att hymnen skall sjungas av kören. Kantor Bjärbo ifrågasatte, huruvida denna

hymnsång på de större högtidsdagarna är kyrkokörens enda uppgift. F. ö. är denna hymn, även om den valts med den största omsorg och fått ett gott utförande, något liturgien tämligen ovidkommande.

Punkt för punkt genomgick sedan kantor Bjärbo körens uppgifter i den fullständiga högmässan. Detta var ett praktiskt genomförande av den principen, att kören skall *sjunga mässan*, ej endast *i mässan*. Man borde alltid ha i tankarna, att det är kören, som skall *sjunga och leda*, och ej orgeln, som skall *spela mässans olika delar*. Kyrie t. ex. skall alltså övas och sjungas med samma omsorg som en hymn. Ifråga om användandet av Gloria med Laudamus är handbokens föreskrift ej fullt klar. Det gamla Laudamus skulle endast få användas i högmässan på jul-, påsk- och pingstdagarna. Emellertid får denna lovsång utan inskränkning förekomma i den högtidligare formen för nattvardsgång. Föredragshållaren hade svårt att tänka sig, att man skulle begå något lagbrott genom att använda detta Laudamus vid varje fullständig högmässa (med undantag för Fastetiden). På samma sätt förhåller det sig med Nicenum.

Om nu kören på en högtidsdag sjungit Nicenum, bör »hymnen efter Tron» uteslutas. För en kör, som har den rätta synen på sin uppgift, kommer detta ej att bli svårt. Det är förmer att sjunga Tron än efter densamma.

Med inledningen till prefationen, Sanctus, Agnus Dei och Benedicamus förhåller det sig på samma sätt som med de övriga mässpartierna.

Beträffande utförandet av Introitus lämnar handboken nästan obegränsad frihet. Hr Bjärbo ansåg, att Introitus bör vara förbehållet kören, såsom också av ålder varit fallet.

Slutligen skulle man kunna finna ännu en uppgift för kören, nämligen körsång under utdelandet av nattvarden.

Det kommer icke att bli lätt att få en kör i kyrkan varje högmässa under kyrkoåret. Ett så brinnande intresse för tjänsten i helgedomen kan man ej utan vidare begära av varje körmedlem. Förslaget att ha två körer, som skulle växla om i kyrkan, torde vara svårt att realisera. Detta problem väntar på sin lösning. Likaså är det svårt att intressera körmedlemmarna för den liturgiska sången. De anse sig mången gång överkvalificerade för att sjunga något så enkelt som mässan. Här har körledaren en mycket grannlaga uppgift, nämligen den att *bringa kören en ny syn, först och främst på mässan, men också på sin egen uppgift i densamma*. Såväl kantor som kör måste ha klart för sig, att de *medverka i en helig handling*. Kantor Bjärbo slutade med ett citat ur några gamla föreskrifter från Vadstena kloster: »Det är alltid Gudi en styggelse, när rösten varder upphöjd mera för deras skull, som höra därpå, än för Guds skull.»

Jag har med avsikt tämligen utförligt refererat kantor Bjärbos föredrag. Det gav synnerligen mycket att tänka på. Genom att föredragshållarens synpunkter framföras här, kunna de nå en större krets. Föredraget gav anledning till diskussion under dagarna. Skada bara att alltför kort tid kunde beredas till tankeutbyte i dessa saker.

Kyrkoherde Adell höll sedan föredrag över ämnet »Koralsångens A B C». I anslutning härtill förekom praktiska övningar.

Kl. 20 avslutades dagen med completorium i Bäckaby kyrka, varvid allmänheten ganska talrikt kommit tillstädes.

Tisdagen inleddes likaledes med matutin i Kristina kyrka. Kl. 11 hölls högmässa med nattvardsgång i Sofia kyrka. Kyrkoherde Blomquist och komminister Thulin tjänstgjorde vid altaret, den förre i vit skrud, den senare i alba och stola. Under högmässan sjöngs Introitus samt det stora Laudamus i växelkör. Kyrkoherde Blomquist höll predikan över det upplästa evangeliet om Jesus och Sackeus och talade över ämnet, hur Kristus uppenbarar sig i högmässan. Vid orgeln tjänstgjorde musikdirektör T. Hägg.

Sedan stiftsadjunkten Edwall lämnat en ingående redogörelse för skillnaden mellan den nya mässboken och den gamla, höll kyrkoherde Adell andra delen av sitt föredrag, vilket även kompletterades med praktiska övningar. Härefter hölls ett enkelt avskedssamkväm, varvid kyrkoherdarna Adell och Blomquist samt stiftsadjunkt Edwall talade.

Dagarna avslutades med completorium i Bäckaby kyrka. Pastor O. Swenje, Hälsingborg, höll en kort predikan, och musikdirektör H. Jansson, Sollefteå, spelade på kyrkans gamla förnämliga orgelverk, som emellertid väntar på att bli satt i ordentligt skick.

För deltagarna blevo dessa koral dagar till stor glädje och uppbyggelse. Sådana dagar fylla en stor uppgift i väntan på det kyrkomusikaliska institut, som stiftsadjunkt Edwall uppställde som önskedröm.

Henrik Jansson.

Koraldagarna i Getinge.

De av L. P. S. i Getinge, södra Halland, anordnade koraldagarna 9—13 aug. samlade närmare 20-talet fasta

deltagare. Det skall från början fastslås, att andan hela kursen igenom präglades av en sällsynt god och hjärtlig stämning. Redan de yttre anordningarna bidrogo härtill. Det är nämligen av stort värde för sammanhållningen, när de tre lokaliteterna kyrka, matställe och logi ligga så nära varandra som möjligt. Från den prydliga kyrkan hade vi ej mer än 100-talet meter till skolköket, där en privat kokerska välfägnade sina gäster. Logi uppläts välvilligt i privathem kring kyrkan, och fritidsproblemet löstes med att den enastående vackra klockaregården alltid stod öppen för oss.

— Det är betecknande för kursen, att första programpunkten hette »övning». Vi arbetade intensivt från måndag kväll till torsdag kväll under komministern och musikdirektören Ingvar Sahlins entusiastiska ledning, men så blev också resultatet söndagens laudes och completorium, två mässor (jul- och trefaldighetstiden) med genomgående gammalkyrklig musik samt sex körsatser. Varje dag inramades av laudes och completorium. Måndagkvällen avslutades med samkväm i klockaregården. Det förljudes, att muciserandet ur »Lauda Sion» var så intensivt, att sömnen flydde några viloläger under den kommande natten.

— På tisdagen höll kyrkoherde Knut Peters, Söndrum, föredrag om den gregorianska sången. — Onsdag kväll färdades deltagarna biledes till den lilla annexan Rävinge för att lyssna till dansk orgelmusik av Buxtehude och moderna mästare. Programmet utfördes av musikdirektör Inga Johnsson, Värö. Kursdeltagarna bidrogo dessutom själva med fyra danska körkoraler. Musikstunden avslutades med sjunget completorium. Vid hemkomsten till Getinge gästade vi prästgården, där värden, kyrkoherde John Andreasson, vi-